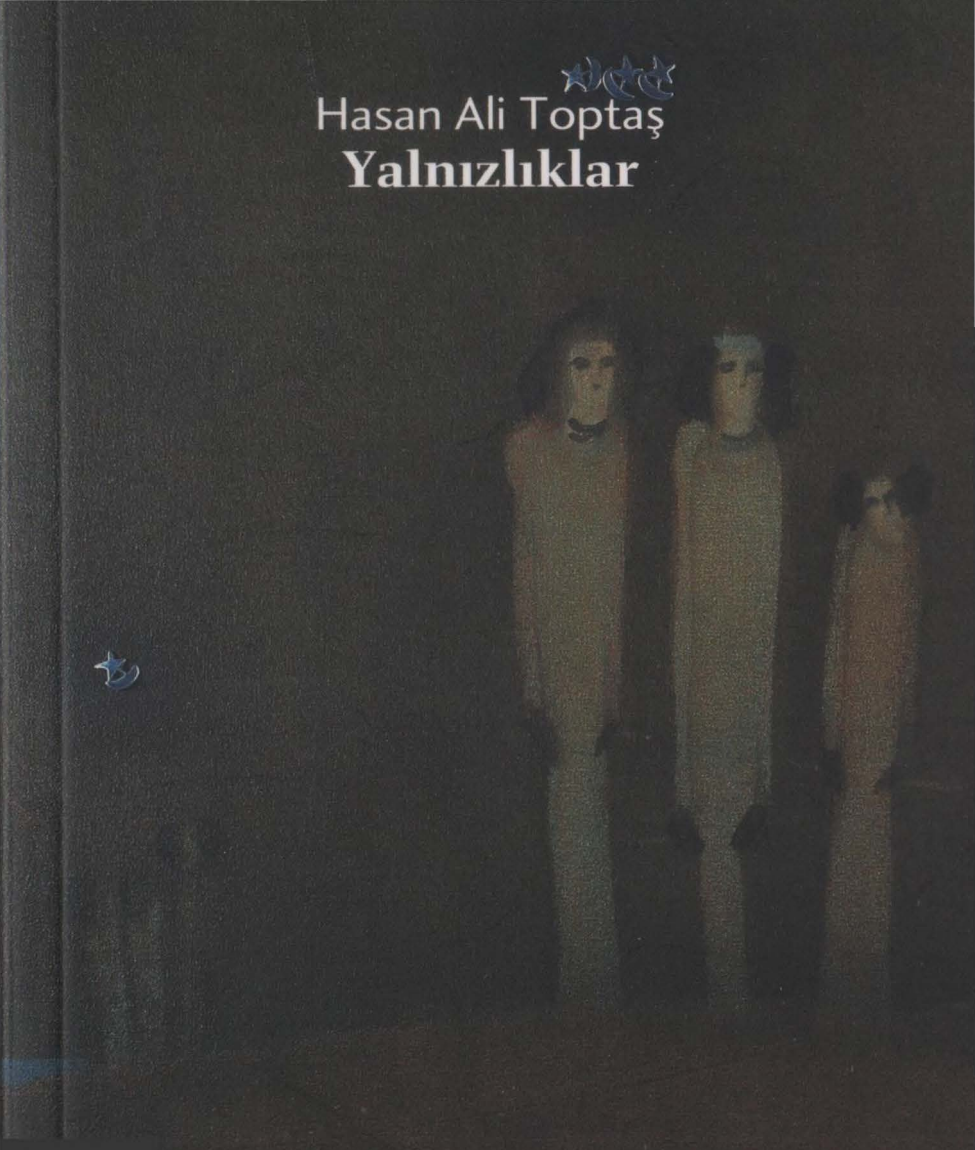
Hasan Ali Toptaş

Yalnızlıklar

Kültür Yayınları

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayına Hazırlayan Mürşit Balabanlılar

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel
Düzelti Eylül Duru
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basımı Nisan 2003
ISBN 975-458-450-8
OTM 11027901
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

yalnızlıklar

Hasan Ali Toptaş

İnsana en yakın yalnızlıktır insan.

1.

Neresinden bakılırsa bakılsın,
her cümlede bir çift göz vardır
ve her noktada bir insan.
O insan ki, bakar bize ve ötemize;
ve o insan ki, giyindiği zamanın gerisinden sorar
hep kaygılanır, duraksar ve sessizdir;
ve geldim demenin bir sessizliği varsa, öpüşelim
demenin, sen hâlâ gitmiyor musun demenin ya da
ölmek istemenin bir sessizliği varsa,
kelimeleri de vardır sessizliğin
duruşun kelimeleri vardır;
bakışın, uzanışın,
gülüşün...

Ama, yalnızlığın kelimeleri yoktur.
O, bütün kelimelerden oluşmuş bir kelimedir.

2.

Yalnızlık mimarıdır çoğu kez mimarlığımızın.
O öykünün öyküsüdür o kâğıda dökülmemiş;
şu şiirin sesidir, rengidir şarkıların şarkıcı-
ların; ve her bakışın iskeletidir bin yıllardır
– ki, gözlerimizi nereye çevirirsek orada
durur;
ve geçmişin çekmecelerinden her an kendine
başka bir giysi bulur
ve o yazandır cümleleri;
kelimeler odur.
Her metnin arkasında sırdır o,
önünde gözdür.

Yalnızlık, yazar ve okur.

3.

Masa çırılçıplaksa bir sandalyeyi gösterir bize,
siyah beyazı, beyaz siyahı gösterir.
Uzatmıştır parmağını bir çocuk, uzakları;
uzaklarsa çocuğu gösterir.
Ottur taş dibinde salınır boyunca, rüzgârı;
ve rüzgârdır çullanır üstüne
otu gösterir.
Adımlarınızın ürkekliğidir,
basacağınız yeri;
kuştur gökyüzünü,
gökyüzüdür kuşu gösterir.
Ne
neyi
neyle örterse örtsün,
her şeyin bir göstereni vardır.

Yalnızlığı gösterense, her şeydir.

4.

Yalnızlık, kendimizi alıp kaçtığımız
dilsiz bir attır; yelesi bakışlarımızda
savrulur hep, nal sesleri duruşumuzda.
Bu yüzden uzaklar
atların topuklarında zonklar,
biz uzaklarda.
Zaten yalnızlık bir uzaklıktır yakınımızda:
Gürültüler ona çarpmasalar bilmem
gürültü müdürler,
çizgiler çizgi mi, insanlar insan,
kalabalıklar kalabalık?
Çeşmeler bile onu akar ninemin sesinde
elimi oluğa uzatmadan önce.
Ninem alır kestane kokulu sesini sonra
dağlara karışır;
ve Baklan denen yerde,
bir ses bir sesi üşütmesin diye,
yanık kaval sesiyle yatar
yarasını patikalarla saran çobanlar.

Ve yalnızlık, yalnız bir çobandır
çobanların bakışında
zamanı güden.

5.

Ben ninemi yalnızlık sanmıştım bir keresinde.

O yıllarda söylenceler eşkıya türküleriyle başlardı.
Ninemin sesinden keklik ötüşleriyle çınlayan
kekik kokulu ormanlar geçmezdi hiç;
dağlar geçerdi
geçerse;
kanlı,
fermanlı
ve dumanlı dağlar geçerdi.
Sonra, lor peyniri gibi ufalanan
kuru bir öksürüğün ardından
ansızın eşkıyalar basardı ortalığı;
ya da ninemin bir çift zeytin çekirdeğine
benzeyen gözlerinden asker kaçakları fırlardı birden,
başımın üstünden atlayarak
gölgelerini kanlı bir kaput gibi sürükleye sürükleye
dağlara çıkarlardı.

Ardından, silah sesleri...
Ninem uykulu gözkapaklarını yüzyılların altında
ezilen tozlu iki böcek gibi kımıldatıp;
annen mısır patlatıyor
derdi ama, ben inanmazdım.
Dağ taş müfrezeydi çünkü; görürdüm
ve çocuktum
ki,
görmek inanmanın en geniş kapısıydı.

Ninem anlatıyı kesip uyuklamaya başlasa da
müfrezeler susmazdı artık;
Beşparmak'taki mavzer cıvlamaları,
gök boncuklu tahta beşiklere çarpıp
öküzlerin göz aynasından seke seke
gece gündüz sürerdi.
Köylüler kazmayı küreği bırakıp,
eleği bırakıp
ve tarhana çorbasını ve arnavutbiberini
ve zencefil kokusunu ve düşlerini ve seslerini
ve cesaretlerini bırakıp dağlara bakarlardı durup
dinlenmeden.

Bacalar dağlara,
kapılar, avuç içi pencereler
ve koyunlar mor mor
ve keçiler gök gök dağlara bakarlardı.
Doğa kendini merak ederdi yani,
müthiş merak ederdi
ve benim gözlerim gördüklerimden yaratılmıştı
o yıllarda,
ellerim dokunduklarımdan.
Dilimi sormayın,
konuşamadıklarımdandı
ve kanlı bir kitap gibi yatıyordu ağzımda.

O yıllarda,
henüz ormanlarım bile yoktu içimde
izimi saklayacak,
ada bile değildim daha,
gökyüzünde
bir gökyüzü bile değildim.
Varım yoğum ninemdi
(babam kendini ona bırakırdı giderken)
ve ninemi bilirdim
adadır diye,
sonra babadır diye;
pencereler görüntümü geri kustukça,
buruştukça bakışlarım görüntümü içerek
beslenen görüntülerin karmaşasında
ve uzayarak kısaldıkça boyum,
ona tutunuyordum.

Yüzünün engebelerinde düşe kalka yürüyordum
kendime doğru.
Kimi zaman bir sel tuzlu tuzlu sürüklüyordu beni,
kimi zaman da bir yılın (kim bilir hangi yıldır)
tırnak izini dere yatağı sanıp
yamaçlara tırmanıyordum
– yamaçlar ki,
benli.

Nice sonra, kanlı eşkıya ölüleri
yamaçlardan sürüklene sürüklene getirilip
düşlerimin ortasına bırakılırdı.
Ürperirdim onları görünce (ürperti böyle gelişmiştir
bende, şimdi bile, ne zaman ürpersem
bir eşkıya yıkılır içimde).
Ürperirdim, evet
ve yerde duran yorgun mavzerleri kapıp
dağlara kaçmak isterdim.

Ama, müfrezeler kocaman bıyıklarını
(– ki, yüzde taşınan birer devletti bıyıklar)
oynatarak kovarlardı beni;
mavzer yerine korkularımı kuşanıp kaçmaya başlardım
ve gübre kokularının içinden geçerdim
içimden geçen gübre kokularıyla,
kuşların içinden geçerdim,
bir tavuğun kanatları altından,
bulgur kesesinin dibinden
ya da
bir kalburun çividekı duruşunun içinden
geçerdim de,
durup arkama bile bakmazdım.

Müfrezelerin peşimde olduğu kaçmamdan belliydi çünkü;
koşmalıydım ben ve koşardım
ve bir süre sonra koşa koşa,
koşmak durmaya benzerdi.
Durmanın dışında koşmak bulamazdım o anda;
dururdum ve bir uçurum dolanırdı ayak bileklerime.

Yalnızlık, uçurumları giyinmektir biraz da.

6.

Silahlarla büyür yalnızlık.

Silahlar ki, her biri bin yalnızlıktır
ve düşmanıdırlar dilin.
Onların menzilinde kavramlar birer orospudur,
kelimeler tacir.
Çıplaksalar giyinip peşimize düşerler
onca yıllık dostluktan sonra;
giyinikseler soyunup peşimize
onca yıllık düşmanlıktan.
Kimi elimizden tutacaktır sözgelimi,
kiminden başkaları, bizi avlamak için.

Yakayı kelime kelime ele vereceğizdir yani (ne güzel!),
geleceği kavram kavram;
çünkü kelimeler anlamlarından tek tek koparılıp
bahriyeli yazılmışlardır silahların gününe;
kalanlar karacıdır bundan sonra,
uçanlar havacı;
ve birer avcıdırlar artık peşimizde.

Avcılar ki, av olmaktan sıkılmış yalnızlıklardır.

Bir tankın duruşuyla büyür yalnızlık,
bir namlunun bakışıyla büyür
ve her namludan bir toplum bakar dışarıya.
Bu yüzden namlular hep kalabalıktır,
bu yüzden kimse tek başına değildir arpacıkta.
Bu yüzden, her tetik bir dağdır;
ve işaret parmaklarımızda bu yüzden,
sürekli bir ürperti vardır.

Silahlarla büyür yalnızlık;
bilip bilmediğimiz,
görüp görmediğimiz silahlarla.
Her silah kördür çünkü
baktığı yeri vursa da,
her silah sağırdır.

Silahlar caddelerine inince bir yüreğin,
köşelerini tutup kaldırımlarına dizilince
ya da
ele geçirince şehirlerini, bahçelerini, kitaplarını
ve ekmeklerini;
ya da çocuk gölgeleri korkuyla çekilince
çocukların cebine,
kuşlar takılınca hıçkırık ağlarına
ve radyodan yayılan marşlar karışınca
çayların buharına;
yüzlerimiz azalır bizim.
Namlular ve tetikler kadar azalır, namludakiler
ve tetiktekiler kadar.
Artık bir yüzdeyizdir anlamların yüzünde.

Çünkü yüzlerle birlikte anlamlar da azalır;
ve anlam,
yüzün öteki yüzüdür.

Silahlarla büyür yalnızlık.
Silahlar ki, terden yoğrulmuş yalnızlıklardır
ve insandan önce davranırlar
hep
geç kalırız onların karşısında.
Silahlar ki, her sabah yeniden teslim alırlar bizi;
kaldırımlar süngü parıltılarıyla döşenir
erken erken,
kepenkler kararsızdır, pencereler kuşkulu
ve bakır sabahlar bakır mıdır artık,
sular su,
kokular koku, yataklar yatak mıdır
ve kimler geçiyordur pespembe
sevişmelerin içinden,
kimlerin içinden sevişmeler?
Bilinmez.

Bilinmesin;
yalnızlık biraz da,
her şeyi bilmenin ta kendisidir.

7.

Yalnızlık alıp karşına kendini,
öteki kendinlerle konuşmaktır.
Bakışmaktır, öteki kendinlerle;
dövüşmektir.
Kimi zaman da, öldürmektir
içlerinden sana en çok benzeyeni,
benzemiyor diye.

Yalnızlık, öldürmektir.

Yalnızlık âsâsıdır Musa'nın,
Nuh'un gemisidir,
İsa'nın çarmıhı,
Muhammed'in devesi.
Teraziden havalanıp Bakkal Hüsnü'nün
omuzlarına konan sineğin kanadıdır
sinek için,
elimdir benim,
ayağımdır.
Tenimdeki ürpertidir ansızın,
ansızın bana bakışınızdır.

Yalnızlık, sizin size yokuşunuzdur.

8.

Ansızın ayaklanmışken bir yanın
bir yanının köleliğine;
bir yanın sakalı yüzüne yüzü sakalına
batmış bir derviş
gibi dalmışken kendine;
bir yanın kurtulmuşken kendinden
ve bir yanın yeni haberler getiriyorken
dünden bugünden,
yalnızlık susturmaktır
kendi sesinle kendini,
iç bedenini oymaktır diş diş,
düş düş
genişletmektir.

Yalnızlık en çok susturmaktır.

Yalnızlık, damlada okyanus avıdır durup
dururken; üstelik yelkenimiz yoktur,
sonra, tenimiz.
Tenimiz ki,
ısı okur,
nem okur,
yön okur da
yazmaz bildiklerini.
Yazacaksa bir başka ten gerekir ona,
bir başka can.
Sözgelimi akıyorken benden sana sen,
ya da zaman pespembe bir tende donmuşken
– o ân...

Yalnızlık, okyanusta damla avıdır,
kum tanesinde çöl.
Çöller ki, kupkuru heceleridir
yeryüzü yalnızlığının;
güneşi tuttular mı, bırakmazlar bu yüzden,
insanı tuttular mı bırakmazlar;
ve iklimlerle büyürler,
büyürler,
büyürler de
büyüklükleri taşar bizden.

Büyüklük olsa olsa
küçüklüğü kavranamayandır oysa;
ve yalnızlık
en çok büyütmektir.

9.

Yalnızlık bir boşluktur
içimizde;
sisli yamaçlarında babalarımızın
dev gölgesi dolaşır.
Babalar ki, bizde
bitmeyen upuzun tiratlardır;
bir masal ağacına benzeyen ellerini uzatıp
ellerimizden
çocuklarımızı okşarlar.
Torunlarına baba derler sonra,
sürekli değişen sesleriyle
torun çocuğunda hortlayarak.

Babalar, alınlarımıza yazılmış yalnızlıklardır.

Kimi zaman asarlar kendilerini tütün dumanına
bir akşamın en ince yerinde
yorgun yorgun,
kimi zaman iç kanamalı bir şilep gibi
rakıya demirlerler yüreklerini;
kimi zaman dayanamayıp kusarlar
bizi hızla,
kimi zaman silerler görüntümüzü
kızları olmamış bir kızla
ve dönüp dolaşıp baba kelimesinde yaşarlar.
Bu kelime biricik evleridir onların
ve onların,
koşulsuz sevmek gibi
sonsuz bir mahkûmiyetleri vardır;
severler.

Babalar ki, bizim tamamladığımızdır;
döverlerse,
yalnızca kendilerini döverler.

Erken çizilmiş karikatürlerimizdir babalar bizim;
onları tamamlaya tamamlaya
çocuklarımızla tamamlanmaya koşullanırız.
Elimizden minicik bir el eksilse,
yanağımızdan küçücük bir ağız düşse
ya da
kulak memelerimizde asılı duran
ve zamanı örtündükçe
inatla sesimize benzeyen o ses
sessizliğe dönüşse;
telaşlanırız hemen.

Ellerimizi yitiririz birdenbire, yokturlar;
yanaklarımız tozlu bir ülkedir
unutulmuş masallarda
ve şuramızda
bir gökyüzü sürekli kuşsuzluğa doğurur kendini
ve eşyalar
aslında birer boşluk olduklarını anımsarlar ansızın
sonra boşluk taşar boşluk kelimesinden,
taşar.
Artık ne yapsak yapmıyoruzdur,
ne yıksak yıkmıyoruz.

Babalar ki, yalnızlığın en uzun tarihidir
içlerinden gelip geçtiğimiz.

Yalnızlık,
çocuk kılığında bir babadır
torunların büyüttüğü.

Ve
her terekede bir yalnızlık vardır
sulh hâkimlerinin göremediği.

10.

Ben yalnızlığı sensizlik sanmıştım her keresinde.

O vakitler, henüz elektrik gelmemişti Baklan'a,
geceler şeytan kandilleri ve çıralarla aydınlatılan
birer yalnızlıktı.
Güneş görme yetimizin sınırında batınca,
dağlar el ele verirdi hemen;
cinler çoğalırdı yavaş yavaş
ve cinler nedense
hep ninemin tanıklığında evlenirlerdi.
Sokaklardan düğün alayları geçerdi şamatayla,
davul sesleri duvarların sıvasını dökerdi,
sonra arkalarında kül ve pul bırakarak
hızla uzaklaşırdı cinler.

Onların arasına karıştın mıydı, yandındı;
yüzün buruşturulmuş geometri kitabına benzerdi
ki, kimse yeniden çizemezdi seni.
Bu yüzden ben,
daha dağlar el ele vermeden eve dönerdim.
Zaten, o yıllarda babamın yalnızlığına çivilenmiş
küçücük bir fenerdim.
Deli Kevser'den Arnavut Bekir'e,
Gıcır Veli'den İbrişim Osman'a,
hatta Kız Mehmet'ten Otomobil Ayşe'ye kadar
bütün kasabalının gözünde vardım.

Ama o yıllardaki kadar değildim ben,
çocuktum
ve geleceğim kadardım.

Bu nedenle midir, nedir;
duvarlar, testiler, kirişler, sular
ve cinler uyuduktan sonra sık sık
yepyeni bir günah keşfedercesine
baba olmayı denerdim.
Tabii, gene de ben,
küçücük bir fenerdim.
Durup dinlenmeden geleceğimi kesip biçen annemin
içini bile aydınlatıyordum hatta,
hatta arada bir
komşularımızın yalnızlığı da ısınıyordu
yanaklarımdan.
Sözgelimi, Asiye adında
zavallı bir gelenek geliyordu evimize,
alnında dağ sıraları vardı, gülmezdi,
susunca her şey vınlardı
ve ben ondan yayılan sessizliğin bir şeyleri
matkap gibi oyduğunu düşünürdüm
ve Asiye'nin yüzü hem kırış kırış kış,
hem de biraz duldu.

Sonra, Kevser adında bir alışkanlık gidiyordu
evimizden,
gidişi hep gelişti;
ve anılarına yaslana yaslana
ak sakallı töreler geziniyordu daracık sokaklarda;
ve yeni alışkanlıklar kıvılcımlanıyordu tekrarlardan,
yeni Kevserler;
ve herkesin üçüncü elinde (üçüncü el iki el toplamıdır)
bir çekiç vardı.

Tekrarların dizinde
geleneklere su veriyorlardı.

Ben kendimi kendime doğru kovalıyordum
o sırada (onlar beni kovalamasın).
Oysa peşimdeydiler
(yani alın yazılarının ortasında);
babamın domatesi ısırışı peşimdeydi,
dayımın tespih sallayışı,
Vehbi'nin gülüşü,
ölüye ağlayışı kadınların, doğuma sevinişi,
sonra sesleri hepsinin, yüzleri
ve topraktan artakalan elleri;
sonra bacaların duruşu ve çatıların gölgesi,
sonra alnımda biriken kurt ulumaları
ve bıçaklar ve jandarma ve kan
peşimdeydi.

Her şey senin eteklerine süpürüyordu beni
içimden;
için ki, içimin aynasıydı
ve yalnızdık
ve yalnızlık biraz da aklın, törelerin ve geleneklerin
ve yasalarla alışkanlıkların
bizi kuşattığı yerdi.

11.

Yalnızlık postacıların taşıdığı yüktür çoğu kez,
birikir kalem uçlarında, kâğıtlarda, zarflarda.
Bakışlarda birikir, susuşlarda, bekleyişlerde, kapılarda
ve birikim yüktür her zaman,
yalnızlık bir yükün ağırlığıdır.
Yorgunluğumuzu o nesnenin kucağından
o nesnenin kucağına gezdirirken,
yürür ya da koşarken,
coşarken ya da
deli dolu yaşarken
ansızın ölümü istemektir yalnızlık;
kendimizin kendimize sağırlığıdır.

12.

Ben sensizliği yalnızlık sanmıştım her keresinde.

Yüzün gelirdi bir yerlerden bir ülke,
kokun gelirdi bir bahar
ve gülüşün gelirdi de bir düş gibi,
ille de kendini kendine vurmuşluğun gelirdi de;
ben hep şarkı sanırdım gökyüzünü
kim bilir kimin söylediği.
Issız teknelerle kıyılarıma koşardım hemen,
bakardım (bakmak uzanmaktır);
atlaslar yırtılırdı düşümün bir ucunda,
bir ucunda ben;
ve suların unuttuğu yunus hıçkırıkları vururdu alnıma,
dudaklarımdan tuz kervanları yürürdü.

Kervanlar ki, birer seraptır harami günlüğünde.

Sonra, yalnızlıkların gelirdi postadan
postacıların yalnızlığını çoğaltarak;
kapılar esnerdi kedi kedi, pervazlar gevşerdi
ve masanın insana yansıyıp yansıyıp kendine dönüşü
yavaşlardı gitgide;
ve ben mektup görürdüm her şeyi.
Rüzgârı okurdum rüzgârların dağıttığından,
otları okurdum salınım salınım,
sonra taşları.

Otobüs camlarını en çok,
en çok televizyon antenlerini,
çatıların eğimini (içimize doğru) ve kuşları,
insan yüzlerini sonra,
birbirini rendeleyen insan yüzlerini,
sonra komşu evde azarlanan flüt sesini,
bir kadehin duruşunu ve sokağı (yüzümüze taşan)
ve romanları daha da çok büyük bir iştahla
okur, okurdum da,
hep sen kalırdın aklımda.
Sen kalırdın senden de büyük.

Anlardım ki, insan bir başkasındaki kendini okur;
ve okunanlar yalnızlıktır.

13.

Ölülerin dönüp dolaşıp bizde yaşamasıdır yalnızlık.

Her ölü ölümünü kanıtlar,
yani yaşadığını;
ve biz durup dinlenmeden ölümlere ekleniriz,
kurtuluş yoktur.
Yazılmamış kitaplardır ölüler
ve zamanın rafına kaldırılmış gümüşlerdir.
Onlar ki, bir yanlarını bırakırken bize,
bir yanımızı götürmüşlerdir.

Bu yüzden alışverişimiz hiç eksilmez onlarla;
uçsuz bucaksız bir çölde
ya da dağların ardındaki bir dağ başında
kendi kendimizle konuşuyorken bile
onlarla konuşuyoruzdur.
Dedikleridir dediklerimizin birazı,
birazı onlara diyeceklerimiz.

Hiç kuşkusuz, dünya ölülerle ağırdır;
ve yeryüzü onlarla kalabalık.

İçimizdeki suç kurdu kımıldadıkça onları anarız.
Çünkü, her diri ölüyü yağmalar
– ki, biz de bulaşmışızdır o talana.
Ayakta kalma duygumuzu doyurmak için
bir atmaca olmuşuzdur
ölüye,
ay ışığında canlı canlı parlayan bir saltanat
kurmuşuzdur mermerden;
taşına yaldızlı harfler döşemişizdir ince ince,
ardından çiçek konvoyları yürümüştür
renkleri tekrarlayarak,
ardından gül şerbetleri, ilahiler,
sonra cennet yeşili hüzünlerin çekip çevirdiği törenler.
Üstelik, ölümü biraz daha gerçek kılmak için
gazetelere ilân vermişizdir.

(Çünkü, ölümler işitildiği ân gerçekleşir
ve işitilen kadardır.)
Gene de her şey boşunadır;
biz öldürdükçe yaşar ölüler.
Upuzun gölgeleriyle (ölüm insanı biraz daha büyütür)
içimizde gezinirler;
kımıltılarımıza dokunurlar hatta,
bakışlarımıza bulaşırlar.

Ölülerin dönüp dönüp bizde yaşamasıdır yalnızlık.

14.

Ben sensizliği yalnızlık sanmıştım her keresinde.
(Yalnızlık bende bensizlikti oysa;
ya da bende birçok ben.)

İçimizden ne geçiyorsa külliyen günah
derlerdi de o vakitler,
tenimiz yeşillendikçe her ayvada bir diş bırakırdık
fitre yerine.
Çatısından zülfikâr zülfikâr buzlar sarkardı
kara kışın,
bütün yollar kapanırdı da
Baklan bir Ege masalında yiterdi;
ve biz kendimizi tatmak için
kendimizden başka yol bulamazdık.

Örümcek ağlarının, kahırların, diş ve düş gıcırtılarının
ve eşek anırmalarının arasında bize düşen,
bir üzüm tanesinin gölgesinde kendimizi
kim bilir kaç el bir gül gibi patlatmaktı
– ki, patlardık göl göl;
avuçlarımıza taşardık
tenimizdeki yangınları sürükleyerek,
aynalara taşardık,
sulara,
ve uykulara...

Gideceği adresi unutmuş mühürlü bir mektuptu
içimizin titreyişi,
kuşlarla taşınırdık düşten düşe,
çünkü ağırdık
ve ağırlık topraktı.
Derken, yalan gülücük tacirleri geldi gemilerle,
kışkırtı ustaları
ve şehvet komisyoncuları geldi
ve biz onları gördükçe gördük
içimizdeki en uzak yeri,
onlara dokundukça tanıdık nefesi,
sonra sesi
ve teri...

Artık vazgeçmiştik tırnaklarımızı kesmekten
göğe tutunmak için;
yalnızlık biraz da vazgeçmektir.

O yıllarda, dondurma külahına uzanan dillerden
yansırdı insanların çıplaklığı,
bir düşten ya da
güllerden;
ve gidilse gidilse ancak evine dek gidilirdi insanın,
odasına, yatağına ve tenine dek gidilirdi
– ki, ötesi yoktu,
ötesi yorgunluktu, terdi.
Yani şaşırıp kaldığımız o yaratık,
çıplaklığının sınırında biterdi.

Bu yüzden minyatür öpüşmelerde ölürdük biz,
onlar cennet gibi bir şeydi.
Bakışırken bir de,
görüşürken ölürdük;
ve ölmek,
aşağı yukarı öpmekti.
Ölmek suydu,
ekmekti.

Zangır zangır bir tren geçerdi ya, damarlarımızdan;
yalnızlık onun dönmeyeceğini bilmekti.

15.

Yalnızlık kaybettikçe kazanır her zaman.
Bazen de büyüler verir bize en olmaz düşlerden,
düşler verir kıpırtılardan,
düşler seslerden
ve görüntülerden.
Öyle elsiz ayaksız dalarız ki ona,
kapılarımız kapısıdır bir yerden sonra,
pencerelerimiz penceresi;
ve kalakalmışızdır kapılarımızdan
kapılarının ardında.
Üstelik, orada herkes vardır;
ölüler oradadır, diriler.
Çünkü her şey yalnızlık kadar eskidir,
yalnızlık kadar uzak;
ve her şey uzaklığı kadar güzel.

Bir bisiklet geçer kapıdan,
sonra bir kedi,
ardından bir kuş.
Derken, kuş derinliğinde bir mavi kalır geride,
gözleri kedi pençesi.

Yalnızlıksa, bir gökyüzüdür hâlâ gökyüzünde.

16.

Ben sensizliği yalnızlık sanmıştım her keresinde.

Sensiz kalmamak için sendim o vakitler;
seni uyuyordum sürekli,
seni içiyordum çay diye,
cennet diye seni düşlüyordum
– ki, sen yeşilçıplak bir yeşildin gözümde
cennetten damıtılmış
(oysa cennet, gelecek korkusunun
en düşsel çocuğuymuş, uzaktan emzirdiğimiz);
ve çarşaflar dillenince ayak seslerinde,
çıldırıp dağlarıma çıkıyordum ben;
dağlarım sendin.

Sen yıllar sonra bir başka bedende,
aynı Süheylâ ritmiyle;
anılarımız çoğaldıkça yalnızlığımız büyüyor, derdin.
Yatağımız bir tekne kadardı olsa olsa,
oturmuş çekirdek çitliyordun
tavanı bakışlarınla havaya kaldırarak
ve yorgundun.
Yorgunluğun ki, Ege göğü kadar hafif,
saklanamayacak kadar Çallı.

Ve yorgunluğun, sevişmelerden;
sevişmelerse, kuralsız bilinecek kadar
kurallı.

Diyelim, bir masadayız,
yorgunluğumuzdan yorulmuş bir masada.
Yanımızda, deniz; uzatmış ayaklarını içimize,
kendi kendine mırıldanıyor
(oysa, kendi kendine mırıldanış yoktur hiçbir zaman).
Sonra, tabaklarımız geliyor bir Çal mevsiminden;
ve sen balığı deniz gibi takıyorsun çatala,
deniz gibi bakıyorsun sonra deniz gibi dağlara.
Böylece, bana senden dolaşıyor deniz;
tuzu tuzlanıyor seninle,
suyu sulanıyor
ve kayıp bir martı sürüsü yağmalanıyor
balıkların düşünde.

Derken, kendini gülüşünde yenileyerek
denize dikiyorsun gözlerini,
yani içini yükleyip yükleyip bakışlarına,
denize atıyorsun bin kez.
Sular senin bin birinci atlayışını bekliyor oysa,
masmavi uzanıyorlar gözlerine.
Sen de uzanıyorsun biraz...
Sonra, geri çekiliyorsun.
Sonra, yeniden.
Evet, yeniden.
Böylece, gidip geliyorsunuz ölümün kıyılarına, böylece;

yalnızlık gidip gelmektir biraz da,
nereye olursa.

17.

Yalnızlık, karanlığı çocukluğumuzdan kalmış
bir çocuktur;
içimizin içinde oturup ihtiyarlığımızı yaşar.
Gözleri gözlerin görmediğidir dünden beri,
elleri ellerin
gelecekte yazmadığı.

Yalnızlık bir çocuktur;
kirlenir dili dışarının diliyle,
eli kirlenir,
yönü kirlenir.
Yüzümüzden biçilmiş yüzü hatta,
kirlenir.
Sessizliği sonra,
fısıltılarının rengi
ve kiri
kirlenir...
Çocuklar büyüdükçe kirlenir zaten,
kirlendikçe büyür;
başka ne denir?

Çünkü, her kir,
bir saattir.
Yalnızlıksa saatleri, günleri
ve haftaları örten
bir başka zamandır.
İnsanlardan oluşmuş acı bir dumandır
yalnızlık;
yamandır.

Çocukların büyüttüğü bir çocuktur yalnızlık;
geceleri yastık altlarında büyür,
ikindileri okul bahçesinde paydos ziliyle,
masallarda bir de,
köşelerden fırlayan otomobillerle ansızın.
Ev içi kavgalarıyla kapı aralıklarında, sessizce.
Bir top yuvarlandıkça ya da...
Bir yanı yaşlansa da hep çocuk kalır yalnızlık,
hep bir kalır.

Tanırsa seni tanır, onu tanır, beni tanır;
koparmışsak, gülü.
Kimi zaman asar kendini yaşamın alnına
ödünç bir bedenle,
kimi zaman senle,
kimi zaman benle
namluya koşar bir cinneti yaşamak için;
ve birini alır öteki yalnızlıkları kirleterek
bir'ini alır.

Kalırsa yalnızlıktan
yalnızlıklar kalır.

18.

Ben yalnızlığı sensizlik sanmıştım her keresinde.

Tenler coğrafyası alışkanlıkla geçiliyordu o vakitler.
Sevişmeler tek başına değildi henüz;
her dudakta bir toplum nefes alıyordu,
her bakış pencereler kadardı
ve her dokunuş dokunuşlardan kopmuş
küçük bir bağıştı;
adı vardı sevişmenin,
mühürlenmiş rengi sonra,
tanrısı,
hep vardı.

İnsanı çocukluktan alıp gençliğe götüren
düşler bile onlar kadardı.
Ekmek, onlardı.
Hele ayvalarla şeftaliler
ve kirazlar
ve aynı sülaleden başka başka şeyler
ısrarla onlara benziyorlardı.

Kendimize çıkan pembe koridorlar
meyve bahçelerini dolaşıyordu
ve anla işte, bu denli dardı.

Balkonlarda çırılçıplak sevişmek yasaktı sözgelimi,
hepimiz birer bekçiydik o yasağın içinde;
ve sokakta otuz bir çekmek hâlâ gülünçtü gözümüzde;
bir kadının aynı anda iki erkeği düşlemesi
bir başka sırdı,
bir erkeğin iki kadını dişlemesi bir başka sapıklık
(sapıklık neyse eğer).

Gene de toplumun sürgünleri vardı
(her iki anlamda da sürgünleri);
yemyeşildiler bin yıllar öncesinden
ve kendi bahçelerine kendilerini dikiyorlardı sürekli,
duvar üstüne duvar yıkıyorlardı,
kural üstüne kural,
biz de dünyayı onların üstüne
kör olası bir hazla...
Onlar inadına sürgündüler oysa,
hem geçmişte,
hem geleceğe.

Bir de kendilerini aşanlar
(yani, kendilerine gecikmeli ulaşanlar) vardı;
bunlar gül diye gülü severlerdi nedense,
seni,
beni severlerdi.
Sonra, hesabını tutarlardı sevginin
– ki, aşkları kanardı bu yüzden;
kanamalıydı, kanasındı.
Bu yüzden aşkları ölümlerinden çok sonra ölürdü,
ölsündü.

Gene de ağlamaları yok muydu ağlamaları,
bir çoban çeşmesi gibi sürekli ve ıssız
ve bir çoban çeşmesi gibi yosunlu mu yosunlu
ağlamaları yok muydu;
anlayamazdım bir türlü.
Henüz ölmemiş ölülerleyim
derdim aynaların içine girerek;
ve içimde bir iç büyütürdüm gizlice.
Çünkü onlarla paylaşıyorduk gökyüzünü.
Onlar ki,
yüzlerini anımsamayan birer maske hamalıydılar
ve yalnızlık biraz da dışını düşlemekten korkan
maskelerin içiydi.

19.

Hangi yola koyulursak koyulalım, yalnızlık
hep yoldadır.
Her yere ve her şeye ondan gidilir
ve ondan gelinir.

Gece gece yatak yalnızlıkları vardır bu yüzden,
masa yalnızlıkları vardır sandalye sandalye,
mutfak yalnızlıkları,
düş yalnızlıkları
ve gülüş
ve iş
ve bakış
ve söyleyiş
ve susuş,
hatta park, cadde ve duruş,
sonra dökülüş,
sonra yerlere kadar bükülüş
ve gidiş geliş
ve yöneliş yalnızlıkları vardır.

Ölümün yalnızlığı yoktur ama;
ölüm, bir başına yalnızlıktır.

20.

Yalnızlık kendini her gün yıkıp her gün kuran
çok eski bir handır.
Taşlarında yüzyılların parmak izleri vardır,
burçlarında göğü;
ve odaları birer andır.
Kilidi zamandır bu hanın,
pencereleri dışarıdan çok içeriye bakar,
kapıları dışarıdan çok
içeriden azdır;
hanlar ki yorgun yolcuların çaldığı
yitik bir sazdır.

Bir hancı çıkagelir sonra, elinde şamdan, bakar.
Karanlık uzatıp karanlığını
şamdanı yakar
ve hancı oturmuştur
inişini unutmuş bir merdivenin gıcırtısına,
belki de testi gölgesinde bir serinliktir nicedir
ve gözlerini gözlerimize dikmiştir.
Hancıdır oysa,
hancılar ki, yıllar önce çekip gitmiştir.

Artık bütün hanlar onların bıraktığı birer gizdir,
yastıkları küflü birer sitemdir,
kuşları kuştur çatısında, kuşkudur
ve uçmazlar;
uçan her şey kalabalıktır çünkü;
çünkü hancı bir yalnızlıktır.
Gene de yalnız kalmaz
yanında hep biri vardır.

Yalnızlık ki, birle bir olan dilsiz sulardır.

21.

Her şey bir yalnızlık giydirir sırtımıza
geçip giderken,
durup dururken ya da,
bakıp durur, söyleyip durur,
gülüp dururken.
Kır kahvesindeki masanın yalnızlığı çıkar
cebinizden bakarsınız,
ben dökülürüm yalnızlıklarımla bakışlarınızdan,
dökülürüm de aynalarınız kör kuyulara benzer
siz baktıkça.
Bakarsınız bir çocuğun yokluğu elinizden tutmuş
lunaparka sürüklüyor sizi.
Belki de bir türkünün yalnızlığıdır dünkü yüzünüz,
adımlarınız bir sokağın.

Her şey bir yalnızlık giydirir sırtımıza;
ve giyinmek yalnızlıktır.

22.

Ben sizsizliği yalnızlık sanmıştım her keresinde.

Laleleştirilmiş bir lale açmıştı o gün yastığımızda,
gözleri çırılçıplak bir arzu'ydu güler'ken;
ve biz bedeni küçülmesin diye
adını almıyorduk ağzımıza.
Öpe öpe büyütmüştük çünkü onu;
öpe öpe geçmiş
ve gelecekten.
Çünkü her zamanki gibi,
şimdi,
şimdide değildi.

Teninde Akdenizler yanıp sönen
esmer bir ırmaktı zaman;
dokundukça köpürüyordu sularına,
suları dillendikçe inliyordu
ve bir dişe batıyordu her yer
bir düşe...
Derken, ırmak alıp götürüyordu ikimizi
İşte, diyorduk suların ateşi,
işte kalçası, işte ayak bilekleri,
işte dizi.

Sonrası, çınlayan bir doğallıktı
yanlış yazılmış semada.

Şimdi sen,
camlarda birbirini gagalayan kırlangıç çığlıkları
vardıysa o gün,
kapılar yumduysa gözlerini
ve çarşaflar gizli birer destandıysa henüz,
onları söyle.
Üç nasıl akarmış bire,
nasıl çıkılırmış temizliklerden soyuna soyuna
bir yüce kire
hiç söyleme.
Dışarısı hâlâ kör çünkü,
hâlâ sağır
ve yüzler hâlâ kekeme.

Dışarısı tıklım tıklım bakkal hesabı;
– ki, yalnızlık hesaplılıktır biraz da.

23.

Gece gündüz seninle gezer yalnızlık;
adımlarının önünde düşlediğin
adımlarındır kimi zaman.
Biraz sonradır yani;
sen buradayken
mutfağa gidip sana dönen sendir.
Kapıyı kilitledim mi'dir yürüdükçe,
musluğu kapattım mı'dır.
Ya da kollarının salınımında
bir afişin rengini duymaktır ansızın,
bir tekerleğin ağırlığını
ayak izlerinde görmektir.
Yalnızlık düşen bir bardak sesidir
dönüp baktığın,
kırılan şarap şişesidir ya da
ağzındaki cümleyi kana bulayan.

Yalnızlık hadi gidelim'dir çoğu kez,
hadi n'olursun.

24.

Yalnızlık tutkularda gezer çoğu kez;
körkütüğünden sırılsıklamına,
zilzurnasından akla yatkınına kadar bütün
tutkularda.
Çünkü aklın,
her şeyi tutkuya dönüştürmek gibi
tuhaf bir köyü vardır;
ve tutkular,
insanı tutmaya yarayan en eski kulplardır
– ki, birini göğe çıkarır
ya da yere batırırken
çoğunlukla oralardan tutulur.

Bu yüzden,
önce tutkuları öğrenilir insanın,
sonra tutkuları unutulur.

Tutkular ki,
görüntümüzün yüzüne yeniden çizerler bizi;
atacağımız adımları sözgelimi,
ayaklarımızı, aklımızı, ya da ellerimizi.
Gündüz onlarla gündüzdür gözümüzde,
gece onlarla gece.
Bir devizdir onların üstünde,
bir cüce.

Tutkular ki,
içimizin içinde oturan en büyük sahiplerimizdir;
yüzümüzü yüzlerine
kendi ellerimizle giydirdiğimiz.

25.

Yalnızlık aşklarda gezer çoğu kez;
aşklar ki,
yüzyıllardır vazgeçemediğimiz bir ölüm türüdür
ve yasaların,
geleneklerin
ve törelerin
ve sakız sakız alışkanlıklarla
yasakların hüküm sürdüğü yerlerde doğarlar.

Bu yüzden, her aşkın gerisinde
bir kuraklık vardır
ve her aşk
büyüler kendini kendi başkaldırısıyla.
Sonra aşkın,
çırılçıplak kalan
ya da kendini öyle hisseden bir ben'i
biz'le örtmek gibi (ki, biz ben'in en kalın örtüsüdür)
gizli bir görevi vardır.

Aşklar ki – ah şu aşklar,
yalnızlığımız kadardır.

26.

İster içinden bakılsın ister dışından,
bütün pencereler
birer yalnızlıktır ev denen yalnızlığın yüzünde.
Çatılara üşüşen antenlere bakmayın, yalnızlıktır;
camları titreten şu müzik,
şu perdeler
ve omzunuza çarpıp geçen şu bıyık,
şu bira kasaları sonra,
şu mikrofondaki ses,
şu gülüş,
şu öpüşme
ve bütün alışverişler
yalnızlıktır.

Gece, gündüz sizinle gezer; yalnızlık.

Gündüz, gece sizinle gezer; yalnızlık.

27.

Ben sensizliği yalnızlık sanmıştım her keresinde.

Alevin cürmüydü kum düşü;
bir elma hangi nakışa yakışırsa
oradaydı yaprağın ölümü
ve her pusula kendini gösteriyordu önce,
her bıçak kendine batıyordu
ve gerçekler öyle yalandı ki o yıllarda,
böcekler bile her şeye inanıyordu;
otlar ve taşlar bile,
her şeye.

Oysa her zamanki gibi
her şey dönüp dolaşıp insanda ölüyordu.
Renklerin çağrışımları bu denli gürültülü değilse de
kendileri vardı.
Sesler vardı,
gözlerimizi oyan görüntüler vardı.
Hatta, anlamlar gene o eski huylarıyla
her şeyi örtünüyorlardı.

Yokluğu örtünüyorlardı sözgelimi,
renkleri, sesleri, biçimleri, derinlikleri ve güzellikleri
ve çirkinlikleri örtünüyorlardı.
Seni, beni sonra;
senden benden oluşan kargaşayı,
sonra görme yetimizi
ve daha neyi, neyi...
Yani okyanus okyanus yorganlar didikliyorduk
durup dinlenmeden
anlamak için küçücük bir iğneyi.

Ve anlamı güzellik damarından yakalamak gibi
bir alışkanlığı sürdürüyordu insanlar.
Çiçek gibi kızlar vardı yeryüzünde bu yüzden,
çiçek gibi sofralar, evler, bahçeler, parklar
ve dudaklar vardı.
Bozkırın kendini tekrarlayan dikensi yalnızlığı bile
çiçek gibi çizilebiliyordu sözgelimi,
balıklar ve kokarcalar
ve alçak mı alçak suratlar
çiçek gibi çizilebiliyordu.

Güzellik en meşru takıntıydı bir bakıma
ve nedense
çiçek denen ota takılıp kalmıştı.

Oysa o yıllarda,
Baklan'da ve her yerde,
diyelim gün ortasında
ya da gece
ya da seherde
her çiçek insandan kaçabildiği kadar çiçekti.
Şarkıları ne hicazdı, ne nihavent
ve düğün bilmiyorlardı henüz,
ölüm bilmiyorlardı.
Tören kelimesi sızmamıştı kokularına,
keder ve sevinç sızmamıştı.
Hatta, cam dibi yalnızlıklarının
demirbaşı da değildiler.

Bir yalnızlıktı onlar evcilleşmeden önce,
şimdi yapayalnızdırlar ellerimizde.

28.

İnsan yalnızlığı arayan bir yalnızlıktır kimi zaman,
kimi zaman da korkar ondan,
hep kaçar.
Her korku yalnızlıktır bu yüzden
ve telefon rehberlerinin sıcaklığı bir yanılsamadır,
pencereden bakmanın rahatlığı,
bakamamanın korkunçluğu
ve caddelerin, meydanların
ve kahvehanelerin ürkünçlüğü,
ya da bir ayak sesinin bize bir yüzü getirişi,
bir el sallayışın hüznü bitirişi,
sonra ellerimizden bir çift el uçup gidince
avuçlarımızın kuyu kuyu oyuluşu,
sonra kocaman salonlarda
bir ağızdan bağırırken kalabalıkla,
şuramızda tuhaf bir şeyin duyuluşu
bir yanılsamadır.

İnsan yapayalnız bir yalnızlıktır.

29.

Silahını kendinden yontar yalnızlık;
her şeyden koptuğu için
her şey olan kendinden.
– Peki, namlunun ucunda kim var?
– Kim olacak; tetikteki ben.

30.

Kimileri düşer yalnızlığa,
kimileri yükselir.

Düşenler için ufuk yoktur artık;
bütün renkler beyazdır,
sesler birdir
ve yarın belki'dir,
dün şüphelidir,
bugün nerededir?
Üstelik, sular kaskatıdır,
yönler düğümlenmiştir.
Ve aynadır her şey;
tozludur anılarla,
kat kat kirdir.

Düşenler için yalnızlık,
durup dinlenmeden akan susuz bir nehirdir.

Yükselenlere eşsiz bir ülkedir yalnızlık;
orada içlerini kazarlar sürekli,
derialtı şehirlerine inerler
ve kendileriyle tanışırlar her gün,
her saat, her dakika, her ân,
her canavar
ve her kuzu kendileriyle tanışırlar.
Sonra, kendileriyle
kendilerinde başlayan insanlığın arasına otururlar.
Önlerinde buruşuk örtüler vardır,
yorgun maskeler,
uyuyan özlemler,
tılsımlar sonra
ve masmavi küfleriyle şablonlar
– ki, hepsi düştükleri yalnızlıktan gelmiştir
yükseldikleri yalnızlığa.

Şaşırmışlardır,
şaşırırlar
ve elbette şaşıracağızdır.
Yalnızlık biraz da şaşırmaktır şaşamadıklarımıza.

31.

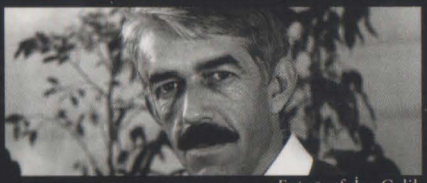
Ben neyi yalnızlık sanmıştım bir keresinde?

Sulardan bana akanı bilmiyordum o vakitler,
elmalardan, vitrinlerden, kapılardan ve bebeklerden
bana akanı bilmiyordum.
Pencere camı çatlasa
içimde bir cam fabrikası yıkılırmış bilmiyordum.
Güzelliklerim güzelliklerinizdendi,
güzelliklerimi bilmiyordum.
Çirkinlikler varmış insanı büyüleyen,
bilmiyordum.

'Gözün gördüğünü el, elin gördüğünü göz görmezmiş'
bilmiyordum.
Nesneler adama tasma takıp gülermiş,
bilmiyordum.
Bütün şarkılar aynı makamda okunur
ayrı makamda dinlenirmiş
ve susmak da bir şarkıymış,
bilmiyordum.

Ben yalnızlığı ne sanmıştım bu keresinde?

Fotoğraf: İsa Çelik

Ben ninemi yalnızlık sanmıştım bir keresinde.

O yıllarda söylenceler eşkıya türküleriyle başlardı.
Ninemin sesinden keklik ötüşleriyle çınlayan
Kekik kokulu ormanlar geçmezdi hiç...

Hasan Ali Toptaş'ın daha önce kitap olarak yayınlanmamış yapıtı *Yalnızlıklar*, bir yalnızlıklar atlası, alfabesi, sözlüğü.
Bu sözlüğün bir maddesinde "kendimizi alıp kaçtığımız dilsiz bir at" oluyor yalnızlık.
"Yelesi bakışlarımızda savruluyor, nal sesleri duruşumuzda."
Diğerinde hem yazıyor, hem okuyor ama kelimeleri yok. Çünkü "bütün kelimelerden oluşmuş bir kelime" o. Sonra "ölülerin dönüp dönüp bizde yaşaması" oluyor.
Ya da "öldürmek" nihayetinde...
Hasan Ali Toptaş'ın kelimelerin sınırlarını genişlettiği, okurun gözüne kelimelerden sinema kareleri sunduğu bir yapıt *Yalnızlıklar*.

Hasan Ali Toptaş (d. 1958, Çal) bugüne dek yayımlanan her kitabıyla çok sayıda ödül kazandı. Dil ve anlatıma getirdiği yeniliklerle genç kuşak romancılar arasında kendine özgü, önemli bir yer edindi. *Gölgesizler*, 1994 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. Bir başka romanı *Bin Hüzünlü Haz* ise 1999 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

apak resmi: Bihrat Mavitan

KDV dahil fiyatı: 6.500.000 TL